

บทที่ 2

เอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ฟรอยด์ (Freud 1983 : 193) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นลักษณะทางจิตวิทยา (Psychological trait) ชนิดหนึ่งที่แฝงอยู่ในความสามารถของบุคคล ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงและความขัดแย้ง เป็นต้น เหตุให้บุคคลคิดอย่างสร้างสรรค์ ขณะที่บุคคลมีความขัดแย้งเกิดขึ้น ความคิดต่าง ๆ จะเกิดขึ้นมากมาย และอุบัติขึ้นอย่างอิสระ ซึ่งเรียกว่าความคิดสร้างสรรค์

วอลแลช และโคแกน (Wallach and Kogan 1965 : 19) ให้คำอธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะคิดแบบโยงสัมพันธ์ (association) คือ เมื่อระลึกถึงสิ่งใดได้ก็จะเป็นสะพานเชื่อมโยงให้ระลึกถึงสิ่งอื่น ๆ ติดต่อกันสัมพันธ์กันเหมือนลูกโซ่ หรืออาจกล่าวได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่อยู่ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง

แอนเดอร์สัน (Anderson 1970 : 90) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์นั้นเกี่ยวกับความคิดใหม่ ๆ ที่ตรงกันข้ามกับความคิดแบบเดิม หรือมีปฏิกริยาตอบสนองต่อความคิดของบุคคลอื่น การสร้างสรรค์เป็นการกระทำที่เลือกมาจากประสบการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมา เพื่อสร้างรูปแบบ (pattern) อย่างใหม่ ความคิดใหม่หรือผลิตผลใหม่และถือว่าทุกคนเกิดมาพร้อมกับมีศักยภาพทางการสร้างสรรค์ซึ่งสามารถพัฒนาได้ในทุกระดับอายุ และทุกสาขาวิชา ถ้าจัดประสบการณ์ให้เหมาะสม

ทอร์แรนซ์ (Torrance 1965 : 15 - 17) ได้แยกความเห็นของผู้ที่ให้ ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ออกเป็น 2 พวกคือ พวกแรกความคิดสร้างสรรค์จะออกมา ในรูปของผลผลิตและเป็นผลผลิตที่ใหม่ไม่ซ้ำแบบใคร พวกที่สองคือการที่มีกระบวนการคิดที่ ผิดไปจากความคิดธรรมดาโดยไม่ต้องมีผลผลิตก็จัดว่าเป็นความคิดสร้างสรรค์ได้ ส่วนใน

ทัศนคติของ เขากล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์คือรูปแบบขบวนการรับรู้ในปัญหาที่ได้มาจากความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลแล้วเกิดความพยายามที่จะสร้างแนวความคิด ดังสมมติฐานเกี่ยวกับสิ่งนั้นขึ้น ทำการทดสอบสมมติฐานแล้วนำผลที่ได้ออกมาสื่อความหมายให้ผู้อื่นได้รับรู้และ เข้าใจ

สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการผสมผสานความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหาหรือคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ด้วยวิธีการที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบเดิม ความสามารถด้านนี้มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคนแต่จะมีอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน และความคิดสร้างสรรค์นี้สามารถพัฒนาขึ้นได้ด้วยการ เรียนรู้ และฝึกฝน

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์

แนวความคิดและผลการค้นคว้าที่เป็นพื้นฐานของทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ มีผู้เสนอไว้หลายท่าน เช่น แรนเกลล์ (Rangell 1978 : 27-44) ได้เขียนทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ที่มีแนวความคิดทำนองเดียวกับฟรอยด์ (Freud) โดยกล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นผลที่เกิดมาจากความขัดแย้งทางจิตซึ่งได้แก่ ความรู้สึกเจ็บปวดครวคร่ำ ความรู้สึกแค้นเคือง ความไม่สบายใจ การพูดโกหกและความอยากรู้อยากเห็น

ลาวิก (Lavik 1977 : 1302) เสนอแนวคิดว่าการคิดอย่างสร้างสรรค์ประกอบด้วย การจัดระเบียบความรู้ใหม่ การถ่ายทอดความรู้แลขการสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งขบวนการเหล่านี้เป็นนามธรรมและสามารถอธิบายได้ โดยใช้ระดับการกระทำที่เป็นรูปธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) และจะต้องประจักษ์ชัดว่าทักษะการปฏิบัติ การอย่างมีกฎเกณฑ์จำเป็นในกระบวนการที่คิดสร้างสรรค์

วอลแลช และโคแกน (Wallach and Kogan 1965 : 34) ได้เสนอทฤษฎีว่าความคิดสร้างสรรค์คือกระบวนการอันหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง อากาที่สิ่งเร้ากับการตอบสนองแสดงปฏิกิริยาต่อกัน ทำให้เกิดการระลึกได้ ซึ่งถ้าสิ่งเร้าและการตอบสนองแสดงปฏิกิริยาต่อเนื่องกันไปได้มากก็ย่อมจะระลึกได้มาก ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะระลึกได้มาก ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำจะระลึกได้น้อย การระลึกได้มากย่อมจะมีโอกาส

ระลึกในสิ่งที่ผู้อื่นระลึกไม่ได้ บางทีสิ่งที่ระลึกได้นั้นอาจสัมพันธ์เข้าเป็นสิ่งใหม่ ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจเป็นไปโดยความบังเอิญหรือจงใจก็ได้

คามทฤษฎีของวอลแลชและโคแกนนี้ ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากการโยงสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ต่าง ๆ ที่บุคคลสร้างสมมาจากการเรียนรู้ที่ตนเอง การที่บุคคลจะมีความคิดสร้างสรรค์มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถในการเชื่อมโยงมโนทัศน์ของคนเข้ากับสิ่งใหม่ ๆ ให้มากที่สุด แสดงว่าประสบการณ์และการเรียนรู้มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ด้วย

ฮัตชินสัน (Hutchinson 1949 : 42-44) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์เกิดจากกระบวนการหยั่งรู้ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียม (the stage of preparation) เป็นขั้นรวบรวมประสบการณ์เก่า ๆ รู้จักลองผิดลองถูก และตั้งสมมติฐานเพื่อแก้ปัญหา
2. ขั้นคิดแก้ปัญหา (the stage of frustration) เกิดความเครียด กระวนกระวายใจ ในความพยายามที่จะคิดแก้ปัญหาให้ได้
3. ขั้นเกิดความคิด (the period of insight) เกิดความคิดแวบขึ้นในสมอง คิดคำตอบออกมาได้ทันทีทันใด
4. ขั้นพิสูจน์ (the stage of verification) เป็นการตรวจสอบประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบว่าคำตอบที่ได้นั้นถูกต้องหรือไม่

กิลฟอร์ด (Guilford 1967 : 61-138) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ทฤษฎีกรรมที่เป็นความคิดสร้างสรรค์นี้ จัดเป็นมิติหนึ่งของโครงสร้างเชาว์ปัญญา เขาได้อธิบายว่าโครงสร้างเชาว์ปัญญาประกอบด้วยสามมิติคือ มิติด้านเนื้อหา มิติด้านวิธีการคิด และมิติด้านผล ทฤษฎีกรรมที่เป็นความคิดสร้างสรรค์นั้น อยู่ในมิติด้านวิธีการคิด ซึ่งมีวิธีการคิดเป็นไปตามลำดับขั้นดังนี้

1. การรู้และการเข้าใจ หมายถึง ความสามารถของสมองในการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

2. การจำ หมายถึง ความสามารถของสมองในการสะสมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มาและสามารถระลึกออกมาได้ตามที่ต้องการ

3. การคิดหลายแง่หลายมุม หมายถึง ความสามารถของสมองในการให้การตอบสนองได้หลาย ๆ อย่างจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้โดยไม่จำกัดจำนวนคำตอบ

4. การคิดแบบเอहनัย หมายถึง ความสามารถของสมองในการให้การตอบสนองที่ถูกต้องและดีที่สุดจากข้อมูลที่กำหนดให้

5. การประเมินค่า หมายถึง ความสามารถของสมองในการตัดสินข้อมูลที่กำหนดให้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

วิธีการคิดที่เป็นการคิดหลายแง่หลายมุมนี้ กิลฟอร์ด จัดว่าเป็นการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว คือความสามารถทางสมองในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และคิดได้หลายคำตอบ

2. ความคิดยืดหยุ่น คือความสามารถในการหาคำตอบได้หลายหรือหลายทิศทาง

3. ความคิดริเริ่ม คือความสามารถของสมองในการคิดหาสิ่งที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบใคร

4. ความคิดรอบคอบ คือความสามารถของสมองในการอธิบายหรือให้รายละเอียดต่าง ๆ ของคำตอบ

ทฤษฎีของกิลฟอร์ด (Guilford) นี้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และนำมาเป็น
หลักในการแบ่งหัวข้อประเภทของความคิดสร้างสรรค์ด้วย

ความคิดสร้างสรรค์และระดับสติปัญญา

วอลแลช และโคแกน (Wallach and Kogan 1965 : 34-50) ได้รายงานผล
การศึกษาค้นคว้าของเขาไว้ว่า ถึงแม้สติปัญญาและความคิดสร้างสรรค์จะไม่ใช่สิ่งเดียวกัน
แต่อย่างน้อยที่สุดสติปัญญาก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับความคิดสร้างสรรค์

เวอร์นอน (Vernon 1970 : 249) ได้นำแนวคิดของวอลแลชและโคแกน มาใช้
ศึกษากับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลปรากฏว่า เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง
และมีสติปัญญาสูงจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง หาเพื่อนเก่ง มีความสนใจในเรื่องต่าง ๆ
อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะด้านวิชาการ กลุ่มที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง แต่สติปัญญาต่ำจะ
มีความระมัดระวังตัวสูง มีความเชื่อมั่นในตนเองน้อย มีความลังเลไม่ยอมเป็นมิตรกับใคร
มักรู้สึกว่าคุณเองไม่มีค่า มีความคับข้องใจและไวต่อความรู้สึกมากกว่ากลุ่มที่มีความคิด
สร้างสรรค์ต่ำ และสติปัญญาต่ำและถ้าหากเด็กประเภทนี้ประสบความล้มเหลวในการเรียนจะ
แสดงพฤติกรรมถอยหนี สำหรับกลุ่มที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำและสติปัญญาต่ำมักจะซดเชย
ปมค้อยทางด้านกิจกรรมด้านสังคมหรือไม่ก็ถอยหนี ส่วนกลุ่มที่มีความคิดสร้างสรรค์ต่ำแต่มี
สติปัญญาสูง จะมีความมั่นใจในตนเอง มีความสนใจและมีสมาธิในด้านวิชาการสูง

แมคเคนนอน (Mackennon 1973 : 35-40) ได้สรุปยืนยันว่าระดับสติปัญญา
ที่ค่อนข้างสูงจำเป็นสำหรับการสร้างสรรค์ แต่คนที่มีระดับสติปัญญาสูงที่สุดก็ไม่ได้หมายความว่า
ว่าจะเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์มากที่สุดด้วย แต่ย่อมมีระดับสติปัญญาในระดับหนึ่งที่
จำเป็นสำหรับการสร้างสรรค์อย่างแน่นอน

ความคิดสร้างสรรค์และสัมฤทธิผลทางการเรียน

พงษ์ชัย พัฒนผลไพบูลย์ (2515 : 76-83) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การคิดสร้างสรรค์และสัมฤทธิผลทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่านักเรียนที่มีสัมฤทธิผลในทางการเรียนสูงในหมวดวิชาศิลปศึกษา หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาสังคมศึกษา หมวดวิชาภาษาอังกฤษ และหมวดวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ จะมีความคิดสร้างสรรค์ต่างกับนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำหรือไม่ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งดัดแปลงมาจากหลักการของ วอลแลช และโคแกน (Wallach and Kogan) กับ เกทเชลส์และแจ็กสัน (Getzels and Jackson) ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูงในหมวดวิชาศิลปศึกษา หมวดสังคมศึกษา และหมวดวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ จะมีพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำในหมวดวิชาเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. นักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนสูงในหมวดวิชาภาษาไทย และภาษาอังกฤษ จะมีพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับนักเรียนที่มีสัมฤทธิผลทางการเรียนต่ำในหมวดวิชาเดียวกัน

อัจฉรา แยมสรवल (2519 : 48-54) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์วิชาวาดภาพกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ในการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์วิชาวาดภาพกับความคิดสร้างสรรค์และ เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนหญิงกับนักเรียนชาย โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ซึ่งดัดแปลงจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ มินเนโซตา (Minnesota test of Creative Thinking) จำนวน 4 ฉบับ นำไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และ เปรียบเทียบหาความสัมพันธ์กับคะแนนผลงานวิชา

วาทภาพ ซึ่งผลการศึกษาวิจัยพบว่าคะแนนความคิดสร้างสรรค์จากแบบสอบถามที่ 1 และ 2 มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์วิชาวาทภาพอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนคะแนนความคิดสร้างสรรค์จากแบบสอบถามที่ 3 และ 4 มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์วิชาวาทภาพอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และจากการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงพบว่า ไม่แตกต่างกัน

สุปรียา ลำเจียก (2522 : 47-51) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "สัมพันธภาพระหว่างระดับสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และผลสัมฤทธิ์วิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2" ในการทำวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาสัมพันธภาพระหว่างระดับสติปัญญากับความคิดสร้างสรรค์เชิงวิทยาศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามวิจัยและแบบสอบถามความคิดสร้างสรรค์ ไปทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์กับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับสติปัญญาของนักเรียนชาย หญิง และทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์เชิงวิทยาศาสตร์ ที่ระดับนัยสำคัญ .05

2. ระดับสติปัญญาของนักเรียนชาย หญิง และทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ที่ระดับนัยสำคัญ .05

3. ความคิดสร้างสรรค์เชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชาย หญิง และทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

สมบูรณ์ แซ่กู่ (2524 : 50-57) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ สมรรถภาพสมองทางสัญลักษณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์" การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ สมรรถภาพสมองทางสัญลักษณ์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยม

ศึกษาปีที่ 1 และเพื่อสร้างสมการพยากรณ์โดยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เป็นตัว เกณฑ์และใช้คะแนนความคิดสร้างสรรค์กับสมรรถภาพสมองทางสัญลักษณ์ เป็นตัวพยากรณ์ ในการวิจัยผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของ มิน เนโซดา ทิทอร์แรนซ์ (Torrance) ได้ปรับปรุงขึ้น ซึ่งแบบทดสอบมี 3 ฉบับคือ 1. การสร้างภาพจากวงกลมและ สี เหลี่ยม 2. ประโยชน์ของสิ่งของและ 3. ผลที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้แบบทดสอบ สมรรถภาพสมองสัญลักษณ์ของสมคักดี บุญวิโรจน์ ซึ่งได้สร้างแบบทดสอบนี้ขึ้นแบบทดสอบนี้ขึ้นตาม ทฤษฎีสมรรถภาพของ กิลฟอร์ด และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนคณิตศาสตร์ ที่ผู้วิจัย ได้สร้างขึ้นเองซึ่งผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. คะแนนความคิดสร้างสรรค์กับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. คะแนนสมรรถภาพสมองทางสัญลักษณ์กับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. คะแนนความคิดสร้างสรรค์ และสมรรถภาพสมองทาง สัญลักษณ์กับคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนคณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4. คะแนนความคิดสร้างสรรค์ และคะแนนสมรรถภาพสมองทางสัญลักษณ์ สามารถ ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนคณิตศาสตร์ได้ โดยที่ตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนคณิตศาสตร์ ได้ดีที่สุด คือคะแนนสมรรถภาพสมองทางสัญลักษณ์ ส่วนคะแนนความคิดสร้างสรรค์จะเป็น อันดับรองลงมา

ชินเคอร์ (Shienker 1978 : 227) ได้ศึกษา เปรียบเทียบความสามารถในการ คิดสร้างสรรค์ของ เด็กปกติและ เด็กที่บกพร่องในการ เรียนของนักเรียนระดับ 3 ถึง 5 ปปรากฏผลว่าเด็กทั้งสองกลุ่มมีความสามารถในด้านความคล่องในการคิดไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญ แต่พบว่าเด็กปกติมีความสามารถในด้านความยืดหยุ่นในการคิด ความคิดริเริ่ม และความละเอียดประณีตมากกว่าเด็กที่มีความบกพร่องในการ เรียน

พีนิกค์ (Penick 1976 : 307-314) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงการสอนที่แตกต่าง กันว่ามีผลต่อความคิดสร้างสรรค์อย่างไร โดยใช้แบบสอบถามที่ใช้ภาษาและแบบสอบถามรูปภาพ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเมื่อใช้แบบสอบถามรูปภาพ และยังพบว่า นักเรียนที่มีสติปัญญาสูง จะมีความคิดสร้างสรรค์สูง ส่วนนักเรียนที่มีสติปัญญาดำจะมีความคิด สร้างสรรค์ต่ำด้วย

แอนเดอร์สัน (Anderson 1973 : 185) ได้ทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ ระหว่างกริยาร่วมในห้องเรียน สัมฤทธิผลทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ระดับ 6 พบว่าความสามารถทางการสร้างสรรค์ สามารถพิจารณาได้จากผลิตภัณฑ์และ กระบวนการในการแก้ปัญหา ความสามารถทางการสร้างสรรค์นี้สามารถส่งเสริมให้เพิ่มพูน ขึ้นได้โดยไม่เกิดผลเสียต่อสัมฤทธิผลทางการเรียนแต่อย่างใด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ แมคคอร์แมค (McCormack 1969 : 3) ที่ได้ทำการศึกษาถึงวิธีสอนที่มีต่อความคิด สร้างสรรค์และสัมฤทธิผลทางการเรียน พบว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถสอนให้พัฒนาขึ้น ได้โดยไม่เสียสัมฤทธิผลทางการเรียน

ลักษณะการเรียนการสอนที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จะมีบทบาทต่อความเจริญ อกงามของเด็กทุก ๆ ด้าน รวมทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วย โชติ เพชรชื่น (2522 : ๑๘) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่จะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้น ต้องจัดให้ พิเศษออกไปจากกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติโดยทั่วไป

จากการศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 กับนักเรียนที่เรียนด้วย หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ในโรงเรียนทดลอง โดยบุญรอด บุญเหลือ (2525 : ๓-4) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 มี

ความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนชั้นเดียวกันที่เรียนด้วยหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช

2503

เขาวนา ยุทธสุริยพันธ์ (2515 : 12-15) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรต่างกันคือ ระหว่างโรงเรียนสาธิตกับโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่าเมื่อพิจารณาโดยรวม นักเรียนที่ใช้หลักสูตรสาธิตมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ

แฮดดอนกับลิทตัน (Haddon and Lytton 1976 : 136-147) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนอายุ 10-11 ขวบ ในชั้นประถมศึกษาในด้านการคิดหลายแง่หลายมุมระหว่างกลุ่มที่เรียนในห้องเรียนแบบใหม่ที่ไม่มีแบบแผนตายตัว กับนักเรียนที่เรียนในห้องเรียนแบบมีแบบแผน ผลของการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการจัดห้องเรียนแบบใหม่ ซึ่งเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการเรียนและการแสดงออกอย่างเต็มที่ จะมีผลทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าการเรียนในห้องเรียนแบบเก่าและจากการติดตามผลจากกลุ่มตัวอย่างเดิม ซึ่งแยกย้ายไปเรียนตามโรงเรียนมัธยมแล้วปรากฏว่า กลุ่มที่เคยเรียนในห้องเรียนแบบใหม่ยังคงมีความสามารถในการคิดหลายแง่หลายมุมสูงกว่ากลุ่มที่เคยเรียนในห้องเรียนแบบมีแบบแผนซึ่งจากการติดตามผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับการส่งเสริมไม่ได้เกิดขึ้นชั่วขณะเท่านั้น แต่จะเป็นผลที่ติดตัวเด็กไปจนโต

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สามารถฝึกให้เกิดขึ้นกับเด็กได้ในห้องเรียนจากการศึกษาริวิจัยของ แบลงเคนชิพ (Blankenship 1976 : 7147) ซึ่งได้ทดลองฝึกให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์โดยใช้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทดลองโดยให้เด็กทำกิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จัดขึ้นเพื่อเน้นให้เกิดความคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดรอบคอบ ผลปรากฏว่าหลังจากการฝึกเด็กทำคะแนนความคิดสร้างสรรค์ได้สูงกว่าก่อนการฝึก

ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนก็มีผลโดยตรงต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก พินิจ นิवासบุตร (2519 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยชี้ให้เห็นว่าลักษณะการปกครองของครูมีผลโดยตรงต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ครูที่มีบุคลิกเป็นนักประชาธิปไตยย่อมเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระ ใช้ความคิดที่เป็นของตัวเอง ผลที่ตามมาคือ เด็กจะมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นด้วย

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้มองเห็นว่าการที่ผู้เรียนจะมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาการหรือประสบการณ์ใด ๆ ก็ตาม องค์ประกอบที่น่าจะมีความสำคัญและมีบทบาทเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเป็นอย่างมากก็คือความคิดสร้างสรรค์และระดับความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนนั่นเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความสำคัญของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ

หลักสูตรการศึกษาชาติปี 2521 แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 กลุ่มประสบการณ์ คือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพซึ่งมีอัตราเวลาเรียนในระดับประถมศึกษา แบ่งได้ตามตาราง ดังนี้

กลุ่ม/ชั้น	ป.1-2	ป.3-4	ป.5-6
กลุ่มทักษะ	50	35	25
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	15	20	25
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	25	25	20
กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ	10	20	30
รวม	100	100	100

จะเห็นได้ว่า กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพมีอัตราเวลาของการเรียนการสอนในระดับ ป.1-2 น้อยที่สุดเพียง 10 % ของการเรียนการสอนทั้งหมด เนื่องจากเด็กยังเล็กมากความพร้อมทางประสาทตาและมือยังมีน้อย อัตราเวลาของการเรียนการสอนของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพจะเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ จนในระดับ ป.5-6 จะเห็นว่า มีอัตราเวลาเรียนสูงกว่าการเรียนการสอนของกลุ่มวิชาอื่น ๆ

จากความมุ่งหมายของแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2520 ซึ่งเน้นถึงบุคลิก ลักษณะและคุณภาพของคนในชาติอันเป็นที่พึงปรารถนา คือ ให้ความซนยั่นหมั่นเพียรมีความสามารถในการประกอบอาชีพ สามารถจับจ่ายใช้สอยอย่างประหยัด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยเฉพาะการศึกษาในทุกระดับจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียน คิด เป็น ทำ เป็น รู้จัก

แก้ปัญหาและรักษาการทำงาน ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนของกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ สามารถตอบสนองความต้องการของแผนการศึกษาชาติได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันนักการศึกษา ได้ยอมรับแล้วว่า การคิด เป็น ทำ เป็น และรู้จักแก้ปัญหา นั้น มีความสำคัญในการดำรงชีวิต อย่างยิ่ง การเรียนรู้เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีการนำความรู้ที่เรียน แล้วนั้นมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้นการที่จะให้ผู้เรียนได้รับผล สำเร็จตามแผนการศึกษาที่ได้กำหนดไว้นั้น ต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง คือ ได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำงานให้มากที่สุด

การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสวางแผนการทำงาน ปฏิบัติไปตามขั้นตอนทั้งสามอย่าง แก้ไข ปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อสร้างงานของคนให้สำเร็จและสามารถคิดค้นเปลี่ยนแปลงตกแต่งผลงานให้ สวยงามโดยไม่ซ้ำแบบใครนั้น จะเป็นส่วนหนึ่งที่เพาะลักษณะนิสัยให้ เป็นคนมีความเชื่อมั่น ในตนเอง มีความพยายาม มีความอดทน มีความสังเกต มีสมาธิและมีความตั้งใจที่จะ ตัดสินปัญหา รู้จักจัดการดำเนินการตามหน้าที่ที่ตนจะต้องรับผิดชอบ สามารถคิดแปลง ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมาใช้ประโยชน์และในที่สุดจะเป็นคนรักในการทำงาน ซึ่งลักษณะนิสัย เหล่านี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุข ซึ่งกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพนี้สามารถที่จะฝึกฝน ปลุกฝังให้ผู้เรียนได้รับสมรรถภาพที่พึงประสงค์ด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วได้

ลักษณะของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

จุดมุ่งหมายของกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพนั้นต้องการปลูกฝังนิสัยในการทำงาน ให้กับผู้เรียน เห็นคุณค่าของการทำงานและทำงานเป็นทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐานในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัย ความถนัดและความสามารถแต่ละ บุคคล เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว หลักสูตรจึงได้กำหนดโครงสร้างประสบการณ์ไว้ เป็น 2 ระยะคือ

ระยะแรก เป็นการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนมีทักษะและลักษณะนิสัยในการทำงานเบื้องต้น ที่เป็นงานในชีวิตประจำวัน โดยหลักสูตรกำหนดโครงสร้าง เนื้อหาสาระไว้เป็นงาน ๆ รวม 3 งานคือ

1. งานบ้าน เป็นงานที่ปลูกฝังกิจนิสัยที่ดี ฝึกให้เด็กมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานภายในบ้าน รู้จักทำความสะอาด การจัดบ้าน การเลือกอาหาร การปรุงอาหาร ที่มีประโยชน์ตลอดจนสามารถเลี้ยงดูเด็ก และงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกเครื่องแต่งกายตามความเหมาะสมได้

2. งานเกษตร เป็นงานที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้เกี่ยวกับการเกษตรไปพัฒนาอาชีพและครอบครัว การจำหน่ายผลผลิตทางเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ของครอบครัว เป็นการวางพื้นฐานในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ให้มีทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกษตรที่ทันสมัย

3. งานประดิษฐ์และงานช่าง เป็นงานพื้นฐานที่เกี่ยวกับงานช่างโดยสามารถนำวัสดุในท้องถิ่นมาประดิษฐ์เป็นของเล่น ของใช้ รู้จักการใช้เครื่องมือทำงานได้ถูกต้องปลอดภัยและเก็บรักษา เครื่องมือได้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป

จากเนื้อหาสาระในระยาะแรกนี้ผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ต้องเรียนเหมือนกันทั้ง 3 งาน ส่วนในระยาะหลังเป็นการเพิ่มเติม เสริมต่อทักษะและลักษณะนิสัยในการทำงานต่อจากระยาะแรกให้เข้มข้นยิ่งขึ้น เพื่อปูพื้นฐานในด้านอาชีพแก่ผู้เรียนให้ออกไปดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขตามสมควรแก่วัยและอัตภาพ หรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในการประกอบอาชีพต่อไป ระยาะนี้หลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เรียนเนื้อหาสาระ 2 ส่วน คือส่วนแรกเป็นงานพื้นฐานที่ทุกคนต้องเรียนเหมือนกัน ต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนหลังให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ ในส่วนที่เป็นงานเลือกนี้หลักสูตรกำหนดไว้ 5 แขนงงานได้แก่งานบ้าน งานเกษตร งานช่างประดิษฐ์ งานช่าง และงานอาชีพอื่น ๆ

ลักษณะพฤติกรรมกรเรียนรูในการจัดหลักสูตรกลุ่มกรงานและพื้นฐานอาชีพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2520 : 234-235) ได้วางแนวทางการจัดหลักสูตรกลุ่มกรงานและพื้นฐานอาชีพสำหรับผู้เรียนในวัยประถมศึกษาให้มีลักษณะของพฤติกรรมกรเรียนรูโดยธรรมชาติแบ่งออก เป็น 3 ด้านคือ พฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้สึกและค่านิยม

พฤติกรรมภาคความรู้หรือหัตถิปัญญา และพฤติกรรมภาคทักษะ ซึ่งพฤติกรรมภาคทักษะนี้คือ การเรียนรู้ที่เป็นการสร้างพฤติกรรมทางกาย และระบบประสาทมีการเปลี่ยนแปลงโดยการ เคลื่อนไหวทางกายและจิตประกอบกัน เป็นลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ที่จำ เป็นมาก และ ในการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพนั้นจะต้องมีพฤติกรรมที่เป็นทักษะอยู่ เป็นอันมากด้วย

ธนู แสงศักดิ์ (2520 : 209-210) กล่าวว่าการทำงานพื้นฐานอาชีพ เป็นการศึกษา เพื่อชีวิตและสังคม จึงต้องเริ่มให้เด็กพัฒนาวิชานี้เสียตั้งแต่เยาว์วัย เช่นการรู้จักใช้มือทำงาน ง่าย ๆ รู้จักวัสดุ กระบวนการ และรู้จักชนิดของการทำงานอย่างง่ายไปหายาก ส่วน ธำรง บัวศรี (2521 : 5-8) กล่าวว่าการศึกษาด้านการทำงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นการศึกษา เพื่อ เตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะประกอบอาชีพได้ ทั้งที่เป็นอาชีพอิสระหรืออาชีพรับจ้าง ซึ่งต้อง ให้ความรู้พื้นฐานและทักษะอย่างง่าย ๆ ตามความต้องการและความสามารถของผู้เรียน จากทัศนะดังกล่าวแล้วสอดคล้องกับ สเตนเลย์ (Staley 1970 : 11-19) ซึ่งกล่าวว่า การจัดการศึกษาเกี่ยวกับการงาน และพื้นฐานอาชีพในระดับประถมศึกษาต้อง เน้นเรื่องทักษะ ความรู้และลักษณะนิสัยที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพต่าง ๆ โดย เปิดโอกาสให้เลือกเรียน ได้ตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียน

ในด้านการเรียนรู้ทางทักษะนี้ เบอ์นาร์ด (Bernard 1972 : 500) กล่าวว่า คนที่สามารถทำงานได้อย่างรวดเร็ว คล่องแคล่วและถูกต้องนั้น เพราะ เขามีทักษะหรือ เกิด การเรียนรู้ทักษะในการทำงานนั้น และสามารถที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น เขาได้แบ่ง การเรียนรู้ทางทักษะของเด็กไว้ 2 ระดับ คือ

1. ทักษะทางกลไกการสัมผัส เป็นกลไกที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เช่น การใช้มือ กล้ามเนื้อ และข้อต่อได้แก่การใช้เครื่องมือในการทำงานของเด็ก
2. ทักษะทางกลไกการรับรู้ เป็นทักษะที่มีระดับสูงขึ้น เพราะเกี่ยวข้องกับ การจำ และการคิด

ธอร์นไดค์ (Thorndike 1955 : 45) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่ทำให้เกิดทักษะ ผู้เรียนจะต้องได้ฝึกหัดทำสิ่งนั้น ๆ บ่อย ๆ และทักษะนั้นจะเกิดอย่างสมบูรณ์ได้ก็ด้วยการ ที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเอง และต้องทำซ้ำอยู่เสมอ โดยที่ขบวนการในการฝึกหัด ทำงานนั้นจะต้องจัดไว้เป็นลำดับต่อเนื่องกัน และสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งก็คือ การฝึกทักษะที่ขาด สิ่งเร้าและการตอบสนองจากผู้เรียนจะทำให้การฝึกทักษะนั้น ๆ ไม่ได้ผลเท่าที่ควร

รูปแบบการสอน เทคนิคและวิธีสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

ครูผู้สอนที่มีความสามารถในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนได้จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักวิธีสอนและเทคนิคกระบวนการสอนหลาย ๆ วิธี ซึ่งทำให้มีโอกาที่จะเปลี่ยนวิธีการ สอนให้เข้ากับสภาพบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนและสภาพของผู้เรียนในลักษณะ ต่าง ๆ ได้ นักการศึกษาจำนวนมากได้คิดค้นวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย บรรานัน และทอร์นตัน (Brown and Thornton 1971 : 81) ได้จำแนกรูปแบบวิธีสอนตามตัว แปรสำคัญในการสอน เช่น การสอนกลุ่มใหญ่ การสอนกลุ่มขนาดกลาง การสอนกลุ่มย่อย และการเรียนโดยอิสระ เป็นต้น ส่วนชัยพร วิชชาวุธ (2518 : 14-28) ได้จำแนกรูปแบบ วิธีสอนไว้ตามลักษณะของกิจกรรม เช่น การบรรยาย การอภิปราย การบรรยายสลับอภิปราย การปฏิบัติการและการสัมมนา เป็นต้น

จากลักษณะการสอนและรูปแบบการสอนที่ได้กล่าวมาข้างต้นมีวิธีการดำเนิน การสอนซึ่งแตกต่างกันไป แต่ละรูปแบบจะใช้ได้ดีและมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่ไม่ เหมือนกัน ครูผู้สอนที่สามารถเลือกยุทธวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและสภาพการได้ดีจะ สามารถทำการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้วิชาการ ที่จะต้องเรียนได้ตามวัตถุประสงค์อันเป็นจุดสุคปรารถนาของขบวนการการเรียนการสอน กานเย และบริกส์ (Gagne and Briggs 1974 : 195-114) กล่าวว่าในการจัดการเรียน การสอนหรือการนำเสนอทเรียนต่าง ๆ นั้นรูปแบบของการสอนก็คือการจัดลำดับกิจกรรม ที่ใช้เพื่อนำผู้เรียนจากจุดที่เขาอยู่ไปสู่วัตถุประสงค์ที่ต้องการ

บรูเนอร์ (Bruner 1966 : 65) กล่าวว่าผู้เรียนทุกระดับชั้นของพัฒนาการ จะสามารถเรียนรู้เนื้อหาวิชาใดก็ได้ ถ้าผู้สอนสามารถจัดรูปแบบของการสอนและชนิดของ กิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับระดับชั้นการเรียนรู้และการรับรู้ เข้าใจ ของผู้เรียน

ในปัจจุบันทัศนคติของการจัดการเรียนการสอนในแนวใหม่ ครูผู้สอนได้มีการนำสื่อการสอน ซึ่งเรียกว่า เทคโนโลยีทางการศึกษา อันได้แก่การนำวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการต่าง ๆ มาใช้ ในการถ่ายทอดความรู้ซึ่ง เทคโนโลยีทางการศึกษาในฐานะสื่อการสอนนี้จะช่วยให้การ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความคงทนถาวรแต่การเรียนรู้จะเกิดง่ายหรือยากนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ มีทั้งที่เกี่ยวกับผู้สอน กระบวนการและตัวผู้เรียนเอง ซึ่งค่อนข้างจะเป็นการยอมรับของผู้เรียนเสียเป็นส่วนใหญ่ เอ็ดกา เดล (Dale 1954 : 42-45) กล่าวว่าโดยธรรมชาติแล้ว ความรู้ที่สามารถสังเกตเห็นได้และมีลักษณะ เป็นรูปธรรมย่อมเป็นที่เข้าใจได้ง่ายกว่าความรู้ที่เป็น อยู่ในรูปของสัญลักษณ์หรือนามธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการสอนที่เป็นประสบการณ์ตรงจะเป็นสิ่งที่ผู้เรียนรับรู้ได้มากที่สุด ประสบการณ์ตรงเป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับ มาจากความเป็นจริง และด้วยตัวของตัวเองโดยตรง ผู้รับประสบการณ์นี้จะได้เห็น ได้จับ ได้ชิม ได้ทำ ได้รู้สึกและได้คมกลิ่นจากของจริงในชีวิตของตน ซึ่งสื่อการสอนที่ใช้กับ ประสบการณ์การเรียนรู้ในขั้นนี้ก็คือของจริงหรือความเป็นจริงในชีวิตของคนเรานี่เอง แต่ทว่าในบางกรณีความรู้หรือเรื่องราวต่าง ๆ ก็เป็นเรื่องราวในอดีตหรือเป็นเรื่องราว ที่ซับซ้อนและอาจเป็นอันตรายไม่สะดวกกับการเรียนรู้โดยประสบการณ์จริง จึงได้ใช้วิธี จำลองประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นขึ้นมาเพื่อการศึกษาแทน ซึ่งสื่อการศึกษาที่ให้ ประสบการณ์การเรียนรู้ในขั้นนี้ก็คือ หุ่นจำลอง ของตัวอย่าง เป็นต้น

แพตเตอร์สัน (Patterson 1974 : 138-139) กล่าวว่า วิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้สามารถเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ก็คือ วิธีการแบบให้คำอธิบายและการให้ดูของตัวอย่าง ซึ่งการให้ดูตัวอย่างจะช่วยทำให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาวิชาที่ซับซ้อนหรือยาก ๆ ได้ดีและเร็วกว่าวิธีอื่น

การจัดการเรียนการสอนในวิชาทักษะ ครูผู้สอนก็ต้องสามารถจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จนถึงขั้นพัฒนาเป็นทักษะขั้นได้ จากการศึกษาวิจัยของริคณา นฤภัทร (2524 : 20-29) เพื่อเปรียบเทียบผลของการสอนทักษะการทวนซ้ำด้วยวิธีบรรยาย การให้ตัวแบบและบทบาทสมมุติ แก่นักศึกษาจิตวิทยาการปรึกษา ได้ผลสรุปประการหนึ่งว่า รูปแบบการสอนนับเป็นสื่อกลางที่สำคัญที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านทักษะได้

ทรงชัย ชมชัยยา (2519 : 31-33) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของการจัดลำดับขั้นการสอนและการฝึกที่ละขั้นต่อการเรียนรู้ทักษะ" การวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิธีการสอน 4 แบบว่าแบบไหนจะดีกว่ากัน โดยแบบที่ 1 สอนคิดต่อกันตั้งแต่ขั้นแรกถึงขั้นสุดท้าย แบบที่ 2 สอนคิดต่อกันตั้งแต่ขั้นแรกถึงขั้นสุดท้าย เช่นเดียวกัน แต่เอาขั้นที่ยากที่สุดขึ้นสอนก่อน แบบที่ 3 สอนไปแต่ละขั้นแล้วให้ผู้เรียนทำตามทันที โดยสอนไปตามลำดับขั้น และแบบที่ 4 สอนแต่ละขั้นแล้วให้ผู้เรียนทำตามทันที แต่เอาขั้นที่ยากที่สุดขึ้นสอนก่อน ซึ่งในการวิเคราะห์ผลนั้นผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบการสอนที่ให้ผู้เรียนทำตามทันทีที่ละขั้นตามลำดับกับการสอนที่ให้ผู้เรียนทำตามเมื่อสอนเสร็จตามลำดับของงานแล้ว และเปรียบเทียบการเสนอตามลำดับขั้นของงานกับการสอนโดยย้อนเอาขั้นที่ยากขึ้นมาสอนก่อน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1. เวลาในการทำงานระหว่างแบบที่ 4 กับแบบที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเสนอแบบที่ 4 ซึ่งเป็นแบบแยกดีกว่าการสอนแบบที่ 2 ซึ่งเป็นแบบรวม เนื่องจากผู้เรียนใช้เวลาในการทำงานได้เร็วกว่า

2. เวลาในการทำงานระหว่างแบบที่ 3 กับ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสอนแบบที่ 3 ซึ่งเป็นแบบแยกและตามลำดับขั้นตอนดีกว่าการสอนแบบที่ 2 ซึ่งเป็นแบบรวมแต่ไม่ตามลำดับขั้น เนื่องจากผู้เรียนใช้เวลาในการทำงานได้เร็วกว่า

3. จากการเปรียบเทียบจำนวนร้อยละ ของผู้ที่ทำงานได้สำเร็จในการสอนแต่ละแบบพบว่า แบบที่ 3 มีจำนวนผู้ที่ทำงานเสร็จมากที่สุด

4. จากการเปรียบเทียบจำนวนร้อยละในแต่ละชั้นของการทำงานแต่ละแบบพบว่าแบบที่ 3 มีเปอร์เซ็นต์ผู้ทำผิคน้อยที่สุด

ประสาธ อิศรปริดา (2521 : 13-15) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านทักษะไว้ว่า การเรียนรู้ด้านทักษะไม่ได้หมายถึง เฉพาะการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมทางกล่อม เนื้อเท่านั้น หากแต่การเรียนรู้ด้านนี้จะมี ความสัมพันธ์กับการสร้างความคิดรวบยอดใหม่ ๆ ทำให้เกิดการพัฒนา เจตคติหรือความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ที่จะช่วยขจัดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ได้การใช้รูปแบบจำลองจะสามารถช่วย/สาธิตให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้านทักษะได้ ดังนั้นผู้สอนจึงต้องทำตัวอย่างแสดงหรือสาธิตให้ผู้เรียนมองเห็นขั้นตอนก่อนอย่างคร่าว ๆ จึงจะสอนภาค เรียนปฏิบัติได้ผล และการเรียนรู้ทางด้านทักษะจะ เกิดขึ้นตามลำดับขั้นในภาคเรียนปฏิบัติ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องจัดขบวนการตามความยากง่ายของงานไว้ เป็นลำดับด้วย จากความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวความคิดของ เด เซคโค (De Cecco 1974 : 262) ที่กล่าวว่าการสอนงานที่เป็นทักษะนั้นต้องประกอบไปด้วย การบอก อธิบาย การสาธิต และการทดลอง ปฏิบัติซึ่งในการสาธิตนั้นต้องมีวัตถุประสงค์ หรือของจริงที่ถูกทำขึ้นและมีการแสดงให้เห็นขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ

พิฟเฟอร์และโจนส์ (Pfeffer and Jones 1977 : 2) กล่าวว่า รูปแบบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ด้านทักษะนั้น อาจใช้วิธีสอนได้หลายแบบ แต่รูปแบบการสอนที่นิยมใช้กันมากในการสอนทักษะคือ การใช้คำอธิบาย การให้ดูตัวอย่างและการสาธิต อนึ่ง แบนดูรา (Bandura 1977 : 22) ก็ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกันว่า รูปแบบการสอนที่จะให้ผลดีต่อการเรียนการสอนทักษะก็คือการเรียนโดยการศึกษาจากตัวอย่าง

จากรายงานการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2522 : 31-33) ได้สรุปผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไว้ว่า สื่อการเรียนเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการจัดการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ การสอนการทำงานและพื้นฐานอาชีพสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาควรเตรียมความพร้อมในด้านเจตคติ ความสนใจและความพร้อมในด้านร่างกาย โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการใช้เครื่องมือก่อน ส่วนวิธีสอนอาจใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบโดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนคิด ทำ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง แต่ความถูกต้องและปลอดภัยในการใช้เครื่องมือก็เป็นสิ่งที่ผู้สอนจะต้องเอาใจใส่ทุกครั้งที่ใช้เครื่องมือต่าง ๆ จึงควรมีการสาธิตวิธีใช้ และแสดงลำดับขั้นตอนการใช้ที่ถูกต้อง ซึ่งผู้สอนอาจจะทำตัวอย่างหรือทำแผนผังแสดงขั้นตอนของการใช้เครื่องมือที่ถูกต้องให้ชัดเจน มองแล้วเข้าใจ สามารถปฏิบัติตามเป็นขั้นตอนได้ ซึ่งผลสรุปของการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับเอกสารแนะนำกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพของศูนย์พัฒนาหลักสูตร (อัดสำเนา : 6) ที่ได้เสนอแนะไว้ว่าวิธีสอนที่ใช้ได้ผลดีตามหลักสูตรกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ คือวิธีสอนแบบสาธิตแต่โดยทั่วไปก็มีวิธีสอนแบบต่าง ๆ เช่นเดียวกับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ เพราะหลักสูตรได้จัดแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพไว้และเสนอแนะขั้นตอน วิธีสอนอย่างละเอียด โดยเฉพาะในภาคเรียนปฏิบัติจำเป็นจะต้องมีการสาธิต การแสดงตัวอย่าง ซึ่งครูจัดแสดงให้นักเรียนดู และนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติเอง โดยอาจจะปฏิบัติเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล ส่วนเทคนิคการสอนประกอบกิจกรรมนั้นครูจะใช้วิธีสอนและแรงจูงใจเด็กอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครู ซึ่งครูเห็นว่า เป็นวิธีที่เหมาะสมกับเนื้อหา วิชา ความสนใจ ความถนัดและความสามารถของผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสอนกลุ่มการทำงาน และพื้นฐานอาชีพ ในครั้งนี้พบว่าส่วนมากเรื่องราวที่มีผู้ทำการศึกษาวิจัยจะ เน้นทางด้านปัญหาการจัด และการทดลองใช้หลักสูตรในระดับต่าง ๆ เท่านั้น ซึ่งก็มีผู้ที่ทำการศึกษาวิจัยในด้านอื่นแตกต่างกันไปบ้าง แต่ยังไม่พบว่าผู้ใดได้ทำการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับรูปแบบวิธีสอน การงานและพื้นฐานอาชีพ เลย

จากการศึกษาผลงานดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (อัครสำเนา : 31-36) ได้ทำการวิจัย เรื่องความพร้อมของเด็กไทยเกี่ยวกับกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ พบว่าเด็กหญิงและเด็กชายมีความสนใจ และความสามารถไม่แตกต่างกันมากนัก การสอนจึงไม่ควรจัดแยก เฉพาะนักเรียนหญิงหรือนักเรียนชาย การสอนควร เน้นการทำจริงมุ่งให้เกิดทักษะการเรียนรู้ และการประเมินผลงานสำเร็จรูปควร เน้นหนักในกระบวนการทำงาน เป็นขั้นตอนมากกว่าความสวยงามในฝีมือ

ลักขณา สมเชื้อ (2524 : 103-110) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัญหา การสอนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 จังหวัดชลบุรี" ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนค่อนข้างน้อย และมีปัญหามากในเรื่องสื่อ การเรียนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ครูไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน และขาดเครื่องมือ เครื่องใช้ที่มีขนาดพอเหมาะกับการใช้งานของนักเรียน ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ จังหวัดชลบุรี (อัครสำเนา : 2523) ที่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ระหว่างครูที่มีวุฒิสองประสบการณ์มากกว่าครูที่มีวุฒิต่ำ ประสบการณ์น้อย ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ปรากฏว่าด้านสัมฤทธิ์ผลทางการสอนของครูทั้งสองกลุ่มนี้ไม่มีความแตกต่างกัน เนื่องจากครูทั้งสองกลุ่มยังมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรใหม่อยู่ในเกณฑ์ต่ำใกล้เคียงกัน จึงทำให้ผลการสอนตามหลักสูตรใหม่อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำไปด้วย และจากการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมของลักขณา สมเชื้อ ซึ่งได้สำรวจสภาพการสอนโดยวิธีสังเกต และสัมภาษณ์ครูผู้สอนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 พบว่า ครูส่วนใหญ่ยังขาดความใส่ใจที่จะศึกษาค้นคว้าหลักสูตร เนื่องจากครูร้อยละ 96.0 ต้องสอนกลุ่มการเรียนรู้และพื้นฐานอาชีพ เพราะความจำเป็น และมีครูประมาณร้อยละ 20 ยังไม่มีแผนการสอน ซึ่งจากการสอบถามถึงปัญหาการสอนกลุ่ม วิชาการงานและพื้นฐานอาชีพ ปรากฏว่าไม่มีคำตอบที่ชัดเจน เพราะครูบางคนยังไม่รู้จัก กลุ่มวิชานี้และอีกหลายคนให้คำตอบว่าไม่มีเวลาสอนกลุ่มวิชานี้ เพราะเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ยังอ่านหนังสือไม่ออก เรียนไม่ได้จึงต้องสอนกลุ่มทักษะเป็นส่วนใหญ่ และโรงเรียน

ในกลุ่มตัวอย่างสามารถจัดครูสอน เฉพาะกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพได้เพียงร้อยละ 2.2 เท่านั้น

วันเพ็ญ เกตุสกุล (2526 : 69-73) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์แผนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ของ เขตการศึกษา 5" พบว่า แผนการสอนส่วนใหญ่แล้วมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ในท้องถิ่นและสนองต่อความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง แต่อย่างไรก็ตามแผนการสอน นี้ก็ยังมีรายการบางวิชาที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในท้องถิ่น และยังไม่สนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครองนัก เช่น แขนงงานช่างประดิษฐ์ทุกเรื่อง นักเรียนและผู้ปกครองมีความต้องการแต่ผู้เชี่ยวชาญการประกอบอาชีพในท้องถิ่นมีความเห็นว่า อาชีพ แขนงนี้ เป็นอาชีพที่มีในบางท้องถิ่นเท่านั้น อย่างไรก็ตามยังมีความจำเป็นที่จะต้องสนับสนุน และส่งเสริมการประกอบอาชีพนี้ เป็นต้น

มลิวัลย์ สัมไพรี (2521, ง-จ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง "การเปรียบเทียบ ความคาดหวังของครู ครูใหญ่และศึกษานิเทศก์ที่มีต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ" พบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรมีความ ชัดเจนอยู่แล้วพอสมควรและเป็นจุดประสงค์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งสิ้น และส่วนใหญ่ ตรงกับความสนใจของผู้เรียน ครูสามารถนำไปสอนได้โดยไม่ยากนัก และนักเรียนสามารถ ทำได้ตามจุดมุ่งหมาย ครูสามารถติดตามและวัดผลการเรียนได้มากพอสมควร ยังมีเพียง ส่วนน้อยเท่านั้นที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ในด้านความคิดรวบยอดหรือหลักการ หลักสูตร 2521 มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อผู้เรียนมาก รวมทั้งความสอดคล้องกับ ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียน สามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางการเรียนและสังคม ของผู้เรียน ทั้งช่วยให้ครูไม่เกิดความคิดแตกแยกทำให้การสอนง่ายขึ้น และเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตามความคิดรวบยอดหรือหลักการนี้ยังมีข้อบกพร่องอยู่บ้างและครู ยังขาดความเข้าใจและต้องการคำแนะนำช่วยเหลือมาก

มบุญ เศวคศิริ (2519 : 10) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นประถมปีที่หนึ่งในการเรียนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพด้านงานเกษตร จากหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับร่าง 2518)" พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนงานเกษตรสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีความฉลาดหรือผู้ปกครองมีอาชีพแตกต่างกันคือ ธุรกิจ ค้าขาย รับราชการ เกษตรกรรม และรับจ้าง หรือกรรมกร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

รอลลิน และทอมสัน (Rollins and Thomson 1978 : 325-330) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่อง ปัญหาความรู้พื้นฐานของครูเกี่ยวกับงานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์และงานช่าง พบว่าการให้ครูใหญ่อบรมครูในโรงเรียนด้วยวิธีสาธิตการสอน การฝึกหัดให้มีเทคนิคการสอน การฝึกการสังเกต สัมมนาปัญหาการสอนและหาแนวทางแก้ไขปัญหาการสอนตลอดจนให้ความช่วยเหลือครูในการสอน ให้การบำรุงขวัญครูในโรงเรียน เป็นวิธีแก้ปัญหาคือที่สุด

บูชแชมป์ (Beauchamp 1964 : 319) ได้ศึกษาวิจัยและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนการทำงานและพื้นฐานอาชีพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและสื่อการเรียนไว้ว่า การจัดหลักสูตรต้องมีข้อเสนอแนะให้ครูใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนควบคู่ไปกับการทำกิจกรรม และต้องสอดคล้องกับความสามารถ ความต้องการของนักเรียนแต่ละคน

จีเซลล์ (Gesell 1946 : 233-237) ได้สรุปผลการศึกษาพัฒนาการของเด็กในการเรียนการทำงานและพื้นฐานอาชีพไว้ว่า ในเรื่องงานบ้าน เด็กทั้งชายและหญิงมีความสามารถช่วยตัวเองได้ เช่นการอาบน้ำ สระผม ตัดเล็บ หยิบจับสิ่งของเข้าที่ การมัดกวาดทำความสะอาด มีมารยาทในการรับประทานอาหาร แต่เด็กหญิงจะรักษาเสื้อผ้าได้ดีกว่าเด็กชาย สำหรับงานเกษตรเด็กชายหญิงจะชอบกิจกรรมใหม่ ๆ แปลก ๆ สั้นเด่น และเด็กสามารถทำงานเกษตรได้ดีแล้ววัสดุอุปกรณ์ที่ใช้จะต้องเป็นเครื่องมือง่าย ๆ ขนาดพอเหมาะและไม่มียันตรายในการใช้งาน ส่วนงานประดิษฐ์และงานช่างนั้น เด็กชายจะทำงานไม้

เลื่อยไม้ และทั้ง เด็กชายเด็กหญิงชอบพับกระดาษ เป็นรูปต่าง ๆ การตัดกระดาษ ประรูปภาพ ซึ่งกิจกรรมที่เด็กชอบทำคือการทำเครื่องมือ และ เด็กจะสนใจสีสันทันของวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งชอบประดิษฐ์ผลงานให้เด่นกว่า เพื่อนร่วมกลุ่ม

ฮอปพอค (Hoppock 1967 : 98-99) ได้กล่าวไว้ในรายงานผลการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับการงานและพื้นฐานอาชีพว่า บุคคลเมื่อมีอายุมากขึ้นจะสามารถเลือกอาชีพให้เหมาะสม ถูกต้องตามความเป็นจริงมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็พบว่า เด็กสามารถเลือกอาชีพได้แน่นอน ตั้งแต่ก่อนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และแม้แต่ในระดับประถมศึกษาตอนต้น

กลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างพื้นฐานการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในอนาคตของนักเรียนระดับประถมศึกษา แต่จากการศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานวิจัยครั้งนี้พบว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพที่มีอยู่ก็จะ เป็น เรื่องราวที่เน้นไปทางด้านมีฤทธานุภาพการจัดการสอน และการใช้หลักสูตรในระดับต่าง ๆ เท่านั้น และก็มีการศึกษาวิจัยในด้านอื่นแตกต่างกันไปบ้าง แต่ก็ยังไม่พบว่า มีผู้ใดได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบวิธีสอนในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เลย ดังนั้น จึง เป็นมูลเหตุที่ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ขึ้น

จากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวข้างต้นพบว่า ในการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาวิชา ที่เป็นวิชาทักษะนั้น มีรูปแบบของการสอนที่ผู้ทำวิจัยต่าง ๆ ได้กล่าวอ้างถึง และนำมาทดลอง ใช้ได้ผลดีคือ รูปแบบการสอนโดยใช้ตัวอย่าง ซึ่งอาจ เป็นตัวอย่างของจริงหรือตัวอย่างของจำลอง ที่ทำขึ้นเหมือนของจริง ประกอบกับคำอธิบาย เป็นขั้นตอนเพื่อเรียนรู้เนื้อหาวิชาหรือ เพื่อฝึกทักษะอย่างใดอย่างหนึ่ง ช่วยให้ผู้เรียน เข้าใจและสามารถปฏิบัติตาม เป็นขั้นตอนได้ แต่จากการศึกษาแนวคิดต่าง ๆ ของนักการศึกษาบางคนได้พบว่า การให้ผู้เรียนเรียนโดย ดูตัวอย่างนั้นอาจมีผลในการกระตุ้นหรือระงับพฤติกรรมการแสดงออกบางอย่างของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จึง เป็น เรื่องที่น่าสนใจสมควรที่จะศึกษา วิเคราะห์เป็นอย่างมาก

การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพนั้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งก็คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฉะนั้นการนำรูปแบบการสอนโดยใช้ตัวอย่างมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพจึง ควรจะมีการพิจารณาถึงปัญหาดังกล่าวข้างต้นด้วย

อนึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า สิ่งสำคัญที่จะมีส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงนั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐานความสามารถของตัวผู้เรียน หรือระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนนั่นเอง และจากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุดังกล่าวก็พบว่า ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มักจะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูง ส่วนผู้เรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำก็มักจะมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่ำด้วย ฉะนั้นในการจัดการเรียนการสอนวิชาในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพที่ต้องการ เน้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั้น รูปแบบของการสอนและระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจึงน่าที่จะมีส่วนสัมพันธ์กันด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย